

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primeroma zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo administracija in ekspedicija na starem trgu h. št. 16.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 6 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. — kr.
za pol leta . . . 4 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V Ljubljani na dom poslati velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Opovire in pomote duhovske politike.

(Dalje.)

2. Da duhovščina v politiki tako uspešno delovati ni mogla, kakor bi bilo treba, temu kriv je bil večkrat škofski ordinariat. Dobro nam je še v spominu, ko je leta 1867 narodni volilni odbor, v katerem je podpisan tudi skoraj ves kapitel s sedanjim mil. gosp. knezoškofom (takrat še stolnim dekanom) svoj poziv razposlal po deželi: kako se je duhovščina goreče poprijela delovanja pri volitvah (spodbujena večidel po podpisnem kapitelu), in kako je posebno nji se zahvaliti, da smo takrat večino dobili v deželni zbor! In kaj je bil nasledek tega delovanja? Kapitel se je bil hudo zameril, par kaplanov pa je bilo na pritožbe politične gosposke zavoljo agitiranja pri volitvah prestavljenih, ali pa, če smemo tako reči, kot žrtva v razburjeno ustavoversko morje vrženih. — Pa to nenasitljivo morje s tem ni bilo potlačeno; škofova odjenljivost ga ni pomirila, tirjalo je še več žrtev, kakor se razvidi iz besed ranjega predsednika kranjskega grofa Auersperga, ki se je večkrat prejšnjemu knezoškofu pritožil rekoč, da z duhovščino premalo oestro postopa! Da je pri takih razmerah marsikteremu duhovnu srčnost upadla in da se je politike ogibal, se potem pač ne moremo čuditi!

3. Posebne ovire na polji tretjič duhovnu stavi posvetna gosposka. Akoravno ve ali bi saj vedeti morala, da je duhoven po postavi opravičen, kadar se vtika v politične reči; da je njegova politika vsigdar konservativna, cesarski hiši in blagru ljudstva prijazna: vendar očitno in pri vsaki priložnosti kaže, kako ji je duhoven odveč v politiki, pri volitvah. — Da bi duhovni k volitvam ne mogli, posta-

vili so okranji glavarji volitve večidel na kako saboto ali pred praznikom; vradniki so nagovarjali ljudi, da duhovnov ne volite za volilne može; pri volitvah so duhovne ostentativno prezirali; če ni bil slučajno v srenjskem odboru, poklican je bil, kadar je njegova črka po alfabetu na vrsto prišla. Tako preziranje pa pri prostih ljudeh rodi misel, da res duhoven pri takih rečeh nima toliko govoriti, da so tu sami gospodarji. In če tako priprosti kmetje vidijo, da duhoven pri gosposki nič ne velja, potem si mislijo, da ga tudi poslušati ali ubogati ni treba, kadar jim v političnih rečeh kaj govori ali svetuje. Za to smo doživeli, da nezadovoljneži svojega fajmoštra k županu tožiti hodijo in da nekteri pri volitvah beriču več verjamejo, kot svojim duhovnom.

4. Duhovnom je četrtič nasproti (kakor v drugih rečeh tako še posebno v politiki) liberalno časnikarstvo, ptuje in domače, naj že piše nemško ali slovensko. — Da bi ložej čez ljudstvo gospodovali in na svojo stran ga spravili, skušajo duhovne z razvpitimi resničnimi, pa še večkrat z izmišljenimi slabostmi ob veljavo pripraviti. Kolikor sta jih „nemški Tagblatt“ in „slov. Narod“ grdila, črnila in v posmeh stavila, bi jih pač moralo pred samimi seboj strah in sram biti, če bi vse to res bilo, in čudno je, da jim ljudstvo še kaj verjame! — Pa tem ljudem tudi nikdar ni mogoče ustreči. Enkrat piše „Narod“, da naj ne pitajo ljudstva vedno z nebeškimi resnicami, kajti od teh ne bodo siti, ampak kažejo naj jim pot do kruha, ali z drugimi besedami, lajšajo naj jim njih bremena in pomagajo naj jim k blagostanju! Če pa duhovni ljudstvo podučujejo, da naj si volijo poštene značajne može za poslance, ki bodo za njih prid in polajšanje bremen govorili in delali, svarijo pa pred liberalnimi kandidati, ki le gledajo, da bi svoje

žepe polnili, kakor ves liberalni sistem očitno priča: potem pa zopet kriči, naj se nikar ne vtikujejo in nikar ne mešajo v politiko, da jih ni treba zraven. (Glej zgornji pamflet)! To logiko naj razumi, kdor more; mi je ne moremo!

5. Nadalje je duhovnom na političnem polji velika ovira: pomanjkanje zborovanja, dekanjskih konferencij. Drugi stanovi se večkrat zbirajo, se zavoljo enakomernega postopanja posvetujejo — le duhovni osamljeni stojijo in večkrat z velikim trudom nič ne opravijo, ker se niso poprej do dobrega dogovorili. — Če ustavoversko društvo in druga enaka društva zborujejo in se posvetujejo, kako bi tla spodkopali duhovnom, kako bi jih pri ljudstvu zmirom bolj pripravljali ob vpliv in veljavo; ali ni silno potrebno vsaj toliko zbirati in skupno (po dekanijah) posvetovati se, kako bi se najuspešneje braniti mogli?

6. Zadnjič duhovna pri tem poslu velikrat tudi ovira, kakor smo videli in skusili: nehvaležnost ljudstva. Ta je velikokrat kriva, da marsikteri delaven in iskren duhoven popusti politično polje, in ga žalosten pa nevoljin prepusti nasprotnikom. K tem oviram, katerih tajiti nihče ne more, pridejo pa tu in tam še krajne zapreke. —

Če vse to pomislimo, moramo pač spoznati, da je politično polje za duhovna res s trnjem posuto in da bi norca morali imenovati vsacega duhovna, ki bi se nalašč spuščal na to polje, in ne kakor stori, v zavesti svoje dolžnosti in v prid ljudstva! (Dalje sledi.)

Pastirski list,

(Konec.)

Dalje škof Dobrila govore o važnosti sv. vere, ki so jo verniki prejeli brez najmanje

Nravnost v nejeverstvu.

(Dalje.)

Pristaviti je še, da takratne postave so se popolnoma vjemale z opisanim ravnanjem. „Nullum caput habet“, je govorila postava o njih; sužnjeva glava se nič ne šteje. „Servile caput nullum jus habet“, za sužnja ni pravice. „In personam servilem nulla cadit obligatio“, do sužnja ni dolžnosti. „Servus nec quidquam debere potest, nec servo potest debere“, suženj ne more ne posojevati, ne na pódodo jemati. „Servitus morti assimilatur“, suženj je, kakor mrtev. Za njega ni stanu, ne lastnine, ne ženitve, ne očetovstva. Suženj ne more biti oče; quem patrem, qui servus est? (Plaut.) Rodbinske zveze med sužnji pred postavo nič ne veljajo; ad leges cognationes serviles non pertinent.

Kako si more pomagati v kaki pravdni stvari? Sme govoriti? na priče sklicevati se?

Ne kratko ne malo; servum hominem causam orare leges non sinunt, neque dictio testimonii est. Lahko se pa pozove, ne da bi njegova kaj veljala, ali njegovo vpitje kaj zdalo. Natezalnica je edina verjetna priča zanj. Sine tormentis testimonium ejus credendum non est. Tako je sodila sužnje postava. — Hočeš li zvedeti, dragi bralec, koliko je znašala od sužnja mostovina? Toliko, kakor od vola ali osla. Če je sužnja ubil kdo drugi, kakor njegov lastnik, plačal je za-nj toliko, kakor za mulo ali vola. Idem juris est, si quis ex parimularum unam occiderit. . . . Ut igitur apparet, servis nostris exaequat quadrupes, quae pecudum numero sunt. (Gajus, Inst. III, 241. 213.)

Sploh se je mislilo, da suženj je bitje nižje človeške vrste, vstvarjen le za trpljenje in po slepi namembi odločen drugim v službo. Quasi secundum hominum genus, per fortunam in omnia obnoxii. (Val. Max. 8. 5.)

Njih stiske in zaničevanje pomenijo že

besede, ktere je človeški napuh znašel, da bi ta nesrečni rod imenoval. „Fertile genus“, rod sposoben za verige; virgarum deliciae, veselje šib; stimulum seges, žetev šibanja; plagipaditae, ferritribaces viri, ljud, ki se tepe z železnimi palicami.

Kaj pa je na vse to reklo pogansko modrijanstvo? Njemu v sramoto moramo spoznati, da so vse modrijanske učilnice sužnjištvo hvale, modrijani sami so se z njim pečali. Platon ga priporoča v imenu politične potrebe; po njegovih mislih morajo biti sužnji za težka dela, da lahko drugi prosto živé, Aristotelj ga hvali v imenu natornega prava, Epikur v imenu razkošnosti; Zenon v imenu stojske neobčutnosti Tukidid v imenu zgodovine; Ksenofont pa v imenu narodnega gospodarstva. Epiktet, ki je bil nekda sam suženj, kaže se brezčutnega, videti, kako trdo ravna gospodari s sužnji. Aristofan z veseljem pripoveduje, kako se brani Karon v spodnjem svetu prepeljevati sužnje. Stari Hesiod je pisal prav hladnokrvno, da

zasluge svoje, ter jih opominjajo dolžnosti, ki iz vere izvirajo in ki naj jih goreče spolnujejo, ker mlačnost in nemarnost v spolnovanju teh dolžnosti je očitno in žalostno znamenje, da vera peša in propada. Taki mlačneži so čedalje mrzlejši in naposled zgube vso vero in postanejo odpadniki, izdajalci in besni sovražniki vere svojih očetov in svojega rodu. „Krivoverci častě svojo vero, in še celo tisti izmed njih, ki so jo izgubili in ne verujejo več, kar so verovali njih prededi, vsaj ne psujejo vere svojih starejih, ker jih je sram ne spoštovati svojih prededov in žaliti tiste, katerim pripadajo po krvi in po imenu. Da bi se vsaj na te ozirali tisti lažnjivi katoličani, kateri nečejo odreči se očitno pred svetom katoliški veri in cerkvi, pa tudi ne nehajo je psovati. Popotniki po svetu pripovedujejo, da se kaj tacega nikjer ne vidi, in ne sliši od ljudi ktereoli druge vere, kakor le od samih nesramnih katoličanov. Bog ve, zakaj to dopuša; morebiti zato, da skuša svoje izvoljene. Rekel bi, da je Gospod prijel za vevnico, pa da čisti svoje gumno; pšenico da spravlja v svojo žitnico, pleve pa da pusti, naj jih raznese nevihta sedajne človeške vrtoglavnosti, povodenj sedanje popačenosti in neverstva. Nebeški oče trebi in pleve vinograd svoje cerkve, brez usmiljenja reže suhe trte in jih zametuje, zdrave pa obrezuje in čisti; te sedaj solzé, ali obrodile bojo obilen sad ljubezni do Boga in vsakoršnih krščanskih čednosti. Sedajne nevarnosti, zapreke in preganjanja so pri mnogih vernih katoličanih že zbudila in pokrepila oslabiljeno vero in vnela omrznujeno ljubezen do Boga in do svete cerkve, in zmiraj ožje združujejo in vežejo enega z drugim in vse skupaj s svetim Očetom, Kristusovem namestnikom v Rimu. Sedaj je čas razdelitve in ločitve vernih ljudi od mlačnih in nevernih. Kakor v početku, tako je tudi sedaj: „Gospod postavljen v padec in v vstajenje mnogim v Izraelu, v svojem ljudstvu, in v znamenje, kteremu se bo zopergovorilo, da se razodenejo misli v mnogih srcih (Luk. 2, 34.)“

Zato naj verniki pazijo na sebe in svoje domače, naj rok križem ne drže in naj se ne sramujejo svoje vere, da jih povodenj sedajnega ostudnega neverstva ne potopi, in zlasti naj se skrbno varujejo branja slabih knjig in novin. „Spovodnjo porednih in okuženih knjig in novin navaljujejo na vas sovražniki vašega zveličanja, in gledajo ukrasti se v vaše hiše, okužiti srce vašim sinovom in hčeram; njihov strup sega že do malih mestic,

zaleže suženj bogatinu toliko, kolikor vol re-vežu. Katon primerja sužnja živinčetu v hlevu. Ciceron se izgovarja, da se mu sužnji smilijo. Plinij jih primerja sršenom. Horacij se ž njih norčuje. Seneka in Mark Avrelj jih suhoparno tolažita. Varon jih šteje med delavno orodje, kakor je drevo; razloček, pravi, je le ta, da sužnji govore, voli mukajo, drevo pa molči. Triplex instrumenti genus: vocale, semivocale et mutum, in quo sunt plaustra. (De re rust. I, 17, 1.)

Zraven sužnjištva je bila pred krščanstvom v navadi še druga ostudnost, bori v igrališčih, kjer so se na smrt borili ljudje z zverinami, ali pa z ljudmi. Rimskemu ljudstvu je bilo največje veselje, gledati take grozne boje. Prostor za take igre so bili ograjeni z velikan-skim, podolgasto-okroglim obzidjem, kjer je moglo pasti svoje oči nad takimi grozovitnostmi na tisuče ljudi. „Preklete igre“, govori sv. Gregorij Naz., „strahoviti bori, kjer ljudstvo nič drugega ne zanimiva, nego divja zverinjad;

do revnih vasic in do samotnih hišic. Branite se! za svoj dober in težko zaslužen denar ne kupujte strupa! Če bi vam jih tudi v dar ponujali, nikarte jih jemajte! Drago bi to plačali s škodo na svoji veri! Dovolj je dobrih knjig in novin, polnih lepih nauk; zakaj bi tedaj iskali hrane namešane s strupom!“

Posebno naj starši pazijo na svoje otroke, da jih v božjem strahu izrede in da jim nihče sv. vere ne pokazi ne v hiši, ne zunaj hiše, s kršeanstvom zgine tudi prava sreča v družini. Zato naj starši združeni z otroci opravljajo molitev in naj vsaj za Veliko noč prejmo sv. zakramente. In ker je pri mnogih nevednost kriva odpada od sv. vere, zato je treba polno nauka, a nauka zdravega, krepkega čistega in bistrega. Treba je pa tudi, če se hočemo ohraniti tolikih nevarnosti, da smo vsi enodušni in složni, da se držimo reda od Boga v cerkvi postavljenega, po katerem morajo verniki sklenjeni biti z duhovnimi pastirji, po njih s škofom in po škofu s papežem, pastirjem nad pastirji, „od ktere se pravoverni kristijan nikdar ne bo ločil, pa se tudi ločiti ne sme, ker potem bi nehal biti pravoveren katoličan.“

Za starši dobri učitelji k pravi krščanski izreji največ pripomorejo, zato se škof obrnejo tudi do njih: „Pa tudi vi, dobri učitelji, morete biti in ste tolažniki in pomočniki sveti cerkvi, ktere ljubljene sinovi ste, in na ktere ona svoje veselo upanje stavi. Prosim vas, stojte trdno v katoliški veri, v lepem zadržanji, in imeli bote obilen sad težkega vam truda. Šola je hči svete cerkve; ona jo je rodila in na svojih ljubeznivih prsih dojila z mlekom Jezusovega nauka. Ni ona pri nas popolnoma razdvojena od cerkve, in mnogo dobrega more se v njej storiti. Glejte tedaj, da ta sveta vez med vero in šolskim naukom rodi obilnega in dobrega sadu v zmiraj več korist domovini, mladini in staršem, ktere namestujete in kteri se težko trudijo, da sebe in vas preživijo. V vašem težavnem poklicu in delovanju ni ne zasluge Bogu dražje, ne tolažbe za vas slajše, kakor je ta zasluga in tolažba, da se ob enem s sveto cerkvijo trudite: „Da bi vera in spoznanje Sinu božjega doraslo v otrocih do popolnega človeka, do prave zrelosti; do mere polne Kristusove rasti“ (Efez. 4, 13). Zares lepo, koristno in plemenito je človeško znanstvo, in mnogo pravega veselja vživa, kdor si ga prilastuje; ali pri vsem tem je ono vendarle nepopolno in dostikrat goljufljivo. Pravo je dejal neki modrijan, da je vera dišava, brez ktere se pokazi vsako

nezadovoljno je, bolj kakor zver sama, ako jo človek premaga; veselo je, ploska, ako zver človeka zgrabi, ako sliši njegov zadnji stok, ako vidi njegove ude tresti se med žvekajočimi zobmi in njegove roke okrvavljene. Tigru dobrohotno, izbuja mu besnost, kakor bi hotelo ž njim vred mastiti se s človeškim mesom in krvijo.“

Za take igre so napovedovali rimski kon-suli velike love, da bi nalovili dosti živih zveri, ki se je imela v veselje rimskega prebivalstva nasitovati s človeško krvijo, „ut bibat humanum, populo plaudente, cruorem;“ konsuli, in boljarji so kar tekmovali, kteri bi imel več v ta namen odločenih zverin in ljudi. Sula se je bahal, da ima 100 grivastih divjih živali; Cezar jih je imel 400, Pompej Veliki 600. Cezar Avgust je imel 420 pantarjev, 20 slonov. Večkrat so trajale take igre po pet, šest dni, ali še dalje. (Konec sledi.)

znanstvo in postane človeku pogubno. Zares, potreben je otrokom šolski nauk, in mnogo jim je koristen; ali kaj bi pomagala otrokom šola in to malo znanstva v njej pridobljenega, če bi pa opešala vera, ali še celo vgasnila v srcu mladini: vera, rečem, ktera je človeku edina zvezda danica v tem tolikem delovanju in trpljenju v človeškem življenji, edina stalna tolažba v tolikih nesrečah in nezgodah, zraven pa še mila luč, ktera nam celo grobno tmino razsvetljuje, in na tem trudapolnem potovanju v sedajnem življenji neprenehoma razjasnuje in nam kaže naš poslednji cilj in konec v za-željenem kraju blažene neumrljivosti.“

Posebno lepo škof Dobrila v svojem listu govore do duhovnov svojih, v ktere stavijo veselo svoje zaupanje in ktere prav po očeto-vsko tolažijo zaradi obrekovanja in preganjanja, ki ga trpé z besedami Zveličarjevimi: „Če vas svet sovraži, vedite, da je mene poprej sovražil, kakor vas itd. (Jan. 15, 18—20).“ „Bolj, kakor sami sebe, pravijo škof, obžalujemo mnogo svojih bratov, nespametnih in ne dosti trdnih v veri, kteri vkljub zveličarjevemu prerokovanju se vendarle motijo in pešajo v veri zavoljo tega zlobnega napadanja na duhovski stan, žalujemo tudi zavoljo druge velike škode, ktero dela to grdo obrekovanje. Od dne do dne upada spoštovanje do cerkvenih poglavarjev; mnogim peša vera, pojema plamen nebeške ljubezni, in ponehuje upanje v večno življenje; ali prav tako propada ob enem tudi veljava in oblast staršev in gospodarjev po družinah, ljubezen in spoštovanje otrok do staršev, pokoršina do vsakega poglavarstva, imetka in toliko drugih lepih čednost, brez kterih pa ni ne pravega napredka k boljemu, ne dobre, stalne sreče človeškega društva. Kedaj v prejšnjih časih se je slišalo in videlo med kristjani, kar se sedaj le prevečkrat sliši in vidi po mestih, da se nekterim še živeti več ne ljubi, pa da si celo nezrela mladež nespametno in brez usmiljenja po samomoru življenje jemlje, neboječa se Boga in ne pečaje se za sramoto in žalost svoje rodbine in vsih dobrih? Odkar se je dvignil ta divji krik in vik na duhovski stan, se je ta omrazil mladencem v latinskih šolah, da se sedaj skoraj nobenemu več ne ljubi postati duhovnik. Da bi se zadostilo potrebi naše tržaške škofije, treba bi bilo vsako leto petnajst novih mašnikov, od sedaj za naprej pa bosta po eden ali dva. Od petdeset mest za naše bogoslovce v goriškem in tržaškem semenišču ostalo jih bo v prihodnjem šolskem letu še čez štirideset praznih; čez nekoliko let bo komaj vsaka druga ali tretja župnija imela svojega lastnega pastirja, ali po ostalih župnijah in kapelanijah bo prenehalo oznanovanje božje besede, deljenje nebeških darov in milosti po svetih sakramentih, podučevanje otrok v božjem strahu, in preje-njala bo vsaka druga sladka tolažba, ki izvira iz Jezusove vere. Nekteri mislijo, da bodo šole cerkve, in učitelji šolski duhovne nadomestili. Bo pa li od tod prave sreče?“

Da bi se ta huda rana, ktere duhovniki sami zaceliti ne morejo, ne shujšala, opominjajo škof duhovnike, da naj z vestnim oznanovanjem božje besede, nevtrudljivim podučevanjem otrok in mladine v cerkvi in šoli, s popolnim spolnovanjem svojih duhovskih dolžnosti, s pobožnim in čednim življenjem pa vljudnim obnašanjem itd. skušajo pridobiti in ohraniti si dobro ime in spoštovanje pri vsih dobrih ljudeh. Konečno škof vsim vernikom prav toplo priporočajo moliti za sv. očeta, Pija IX., da ga Bog ohrani, ojači in utolaži in da mu da doživeti zaželjeni konec sovraštva

in preganjanja neveste Jezusove sv. katoliške cerkve, za svitega cesarja Frančiška Jožefa I. in njegovo rodbino, za vsa druga poglavarstva, za vse pobožne in pravične, pa tudi za vse grešnike in preganjalce sv. cerkve, ter sklepa jo list s prošnjo moliti tudi za nje in Boga prositi, da pošlje dovoljno število modrih in pravičnih delavcev v svoj vinograd.

Politični pregled.

V Ljubljani, 1. oktobra.

Avstrijske dežele.

Državni zbor se 19. oktobra zopet prične. — Vrednik „Vaterlanda“ je po § 302. obsojen na 4 mesece ječe.

Cesarica bo 1. oktobra iz Francoskega prišla v Mniho, drugi dan pa odpeljala se v Possenhofen, kjer bode nekoliko dni pri sorodnikih svojih ostala, potem pa vrnila se nazaj na Dunaj.

Mladocihi so v 12 kmečkih občinah in 9 mestih postavili svoje kandidate.

Vnanje države.

Z jugoslovanskega bojišča se čuje, da konsuli avstrijski, pruski in italijanski, o katerih se več dni ni vedelo, kje da so, so srečno dospeli v Mostar. Po njihovih poročilih so vstajniki pripravljeni vdati se, če se jim obljubijo nekatere spremembe in če vnanje vlade dobre stojé za natančno izvrševanje teh obljub. To pa nasprotuje oklicu najglavnejšega voditelja Ljubobratića, ki je zahteval za Ercegovino samostalnega kneza, kakor ga imate Srbija in Črna gora, naj bo ta knez že Srb ali Nemec, Rus ali Avstrijanec ali Francoz, da le ne bo Turek. Tudi sta se pooblastenca laški in angleški ločila od tovaršev svojih in se nočeta nič več vdeleževati posredovanja. To kaže, da vlade niso edine, kar priča tudi neko vravno poročilo iz Berolina, ki priporoča pred vsem zabraniti razpor med Avstrijo, Rusijo in Nemčijo. Kakor piše „Journal de St. Petersbourg“ pa te vlade nikakor ne mislijo Turčije raztrgati, ampak jo le prisiliti k nekaterim premembam. Tudi Turčija, piše omenjeni list, čuti potrebo teh prememb in veliki vezir je sklenil izvršiti jih povsod. Ves svet ga mora v tem podpirati; zato se morajo vnanje države zdržati vse sile in dobrim namenom sultanovim zaupati. Diplomatično posredovanje mora delati na to, da se vstanek pomiri in da se pozive, ktere naprave so potrebne. To je sicer težavno, a ne presega diplomatičnih moči. Sedanja kriza bode po sodelovanju vnanjih kabinetov in turške vlade zboljšala stanje na iztoku. V soglasju s tem naznanilom se čuje, da turška vlada je poveljnikom na meji srbski zapovedala prijazno ravnati s Srbi; vsled tega se predne straže druga drugo obiskujejo. Tudi vlada graja, da so ustrelili 2 častnika srbska, ki sta bila prišla čez mejo, češ, da jo hočeta potegniti k vstajnikom. Od druge strani pa se sliši, da turška vlada se za Srbijo nič ne zmeni in da se hoče siloma polastiti nekega otoka sredi reke Drine, za katerega ste se vladi že dalj časa prepirali, ki je pa dosedaj bil v rokah srbskih. V Belgradu se govori, da je vlada dala povelje zoperstaviti se, če bode Turčija res nameravala to storiti. Tudi na Rumunskem se marljivo pripravljajo na vojsko in bukareški listi, ki se dosedaj niso dosti brigali za vstanek, začeli so vstajnikom prijaznejše pisati. Vlada rumunska prosi dovoljenja, da bi smela na črnem morju napraviti lastno ladijske. Turška ji bode to najbrže odrekla in jo s tem prisilila odločno stopiti na stran nasprotnikov njenih.

Z bojišča se ne sliši nič novega. „Agr. Ztg.“ poroča, da 24. t. m. so se bili Turki pa kristijani sprijeli med Srbo in Dugopoljem. Turkov je bilo 1000, vstajnikov 400. Boj je trajal do polnoči in je padlo 160 Turkov. Iz Cetinja se telegrafuje, da je bil 27. p. m. tam zopet boj med vstajniki in Turki, ki so se bili sprijeli tudi pri Kostajnici, in da so bili Turki povsod premagani. 26. in 27. p. m. so hoteli Turki pomnožiti posadke svoje ob Limu in Plevjem. Vstajniki so jih pa pod vodstvom Golobovem prijeli in pobili 30 Turkov, 30 pa jih ranili. Vstajniki so pali trije. 25. p. m. so bili Turki iz Nikšića planili na vstajnike, pa so se morali po zgubi 15 mož vrniti nazaj v mesto. 26. pr. m. so vstajniki napadli Podgoro in zapalili 200 turških hiš. Turki so pobegnili, vstajniki pa se zbirajo v Pivi ter hočejo prijeti Selima-pašo. Vstanek se je pričel tudi v okraju ljubuškem. Vstajniki so zajeli Klobuk, in hočejo potem napasti Ljubuško. Dalje se poroča, da so bili Turki pri Raški zopet prestopili mejo srbsko, da jih je pa vojna srbska zapodila nazaj. Kakor naznanja „Pol. Cor.“ je Turčija dosedaj v Bosni zbrala 35.000 mož, v kakih 14 dneh pa jih pošlje tje še kakih 15.000.

Srbska narodna skupština se bode iz Kragujevaca preselila v Beligrad.

Bavarski deželni zbor je konservativca barona Owa z 78 glasovi izvolil za predsednika; liberalni kandidat Stauffenberg je dobil 76 glasov. Rodoljubna konservativna stranka ima tedaj 2 glasova večine in liberalci so že v skrbi zaradi zborovih sklepov in iskreno želé, da bi se zbor razpustil. Še sicer ne prenapeta stara „Presse“ piše, da bi to bilo prav, ker je jasno, da nepopolna zbornica ne more in ne sme sklepati o najvažnejših deželnih zadevah. Ker ima v bavarski zbornici rodoljubna katoliška stranka večino, zato je tim ljudem ta zbornica nepopolna. Če pa ima v kakem zboru liberalna stranka večino, dasi zastopa strašno majhen del prebivalstva, je ta zbornica popolna! Ker se je deželni zbor odprl brez prestolnega govora, je poslanec Kurz nasvetoval adresu do kralja.

Nemški cesar se bode 12. oktobra iz Badena podal na Laško. Moltke pa Bismark ga bosta spremljevala. Znamenito je, da pruski listi sami pravijo, da to popotovanje nima nobenega pomena več, ker ste si Nemčija pa Francija zopet bolji in Viljemu ni treba zabraniti sprijaznenja med Laško in Francosko. — Državni zbor se neki prične med 20. in 25. oktobrom.

Iz Španjskega se poroča, da škof Seo de Urgelski iz Alicante ni ušel.

Izvirni dopisi.

Z Vrhniko, 30. sept. (A. F.) V številu 220. „Slov. Naroda“ t. l. je izvirni dopis iz Vrhniko(?), v katerem dopisnik napada vrhniško duhovenstvo, češ, da je za šolo spalo, zraven tega pa med ljudstvom in učiteljem jako marljivo intrigiralo, in to sklepa iz tega, ker duhovenstvo ni prišlo h konecletnemu šolskemu izpraševanju in ker otroci krščanskega nauka na vprašanja g. župana niso dosti znali. Ker pa vse to najbolj na me leti, ki sem krščanski nauk podučeval, naj v moje opravičenje sledeče služi: Da nisem prišel h konecletnemu šolskemu izpraševanju 30. avg., je bilo vzrok to, ker še za gotovo vedel nisem, ali bode izpraševanje, ali ne? Kajti nisem dobil ne ustmenega ne pismenega naznanila in povabila, česar je pa v sedanjem času treba, ker so konec-

letna izpraševanja izvanredna. Nepovažljenega pa, mislim, nobeden rad ne vidi.

Otroci pri izpraševanju krščanskega nauka pa le zato niso dosti znali, ker so imeli ne- navadnega izpraševalca, g. župana, pred seboj. Vprašam pa: komu bode otrok bolj odgovarjal, učeniku, katerega celo leto pred seboj ima in ga je vaje, ali pa nenavadnemu, kateri tudi ne more poznati zmožnosti tega ali unega otroka in mu toraj tudi tem zmožnostim primernih vprašanj ne ve dati?

Dopisnik pravi, da se je bilo nad sto otrok zbralo. To ni ravno veliko število za tako faro, in še med temi je bilo nekaj takih, ki so bili že več tednov poprej iz šole izostali. Koliko more potem otrok znati, ki je v tem času to in uno že pozabil?

Iz tega, ljubi bralec, lahko presodiš, da dopisnik „Narodov“ drugega namena nima, kakor mene in sploh duhovenstvo vrhniško pred svetom počrtniti, in nemir pa nevoljo med ljudmi napraviti, česar nas pa Bog obvaruj! Ker dopisnik sam miru nima, ga menda tudi drugim ne privošči!

Z Vrhniko, 28. sept. Neki dopisnik z Vrhniko me v „Sl. Narodu“ imenuje velikanskega sovražnika šole. Ako bi me bil le sovražnik šole imenoval, morebiti bi mu bil kdo verjel, ker me pa imenuje velikanskega sovražnika šole, si bo vsak precej mislil, da to je vendar le pretirano, da tako ne govori pamet, ampak strast. Znano pa je, da strast vse narobe vidi, toraj je tudi, ko je pri meni videla velikansko sovraštvo do šole narobe vidila.

Upam, da je to zadnji žolč, ki ga je z Vrhniko odhajajoč dopisatelj na Vrhniško duhovščino razlil, in zdaj bomo tolikanj zaželeni mir imeli, tem bolj, ker smo tako srečni, da imamo gospode učitelje, ki jih smemo po vsem, kar se je o njih do zdaj slišalo, imenovati cvet učiteljskega stanu; s takimi sodelovati bode gotovo naše največe veselje.

M. Šlibar.

S Krasa. (Duhovni, pozor!) Ravno zdaj nam je prišel nalog od c. k. namestništva v Trstu, da naj v osmih dneh neposrednje odpošljemo izkaz (Ausweis) vsih ustanovljenih (stiftanih) maš: kdaj so ustanovljene, od koga, koliko kapitala, koliko obresti, koliko maš, kdo te maše bere? — Kaj nameravajo s tem? Se vračamo nazaj v jožefinske čase? Take stvari bi po mojem plitvem mnenju imele obravnavati se po škofijah, ne pa naravnost zahtevati, da se namestništvu pošlje. Čudna je „opazka“ v tem „cirkularu“: „Es wird bemerkt, dass jeder selbstständige Pfründner in Jahre 265 Stiftmessen zu lesen verpflichtet ist, u. dass im Falle der Persolvierung solcher Messen durch fremde Geistliche die betreffende Ordinariatsverfügung oder der diesfällige Grund anzuführen ist.“ Kaj če reči s tem? Kdor ima preveč maš, jih ne sme dajati drugim — posebno ne inostrancem brez dovoljenja škofovega. Pod cesarjem Jožefom se tudi niso smele štipendije proč pošiljati, in pa „die verhältnissmässige Vertheilung der zu vielen Stiftmessen an einem Orte unter mehrere Pfarren oder Klöster wurde anbefohlen.“ Tu je precej trd lešnik za nove škofove.

Domače novice.

V Ljubljani, 2. oktobra.

(Vabilo) k sokolskemu večeru na korist v Avstrijo pribeglih ercegovinskih in bosniških sirot v soboto 2. oktobra v čitalnični restavraciji. — Program: 1. „V boj“, moški zbor. 2. Arija iz opere „Trovatore“ in „Nachtlager in Granada“, poje g. Nolti s sprevedom gla-

sovira. 3. „Berilo“, bere g. Jeločnik. 4. „Husitaka“, možki zbor. 5. „Ponočni pozdrav“, samospev za tenor, poje g. Meden. 6. „Dramatični prizor“ s petjem, predstavlja g. Kajzel. 7. „Šta čutiš“, možki zbor. 8. „Zvezdam“, četverospjev, poje gg. Meden, Nolli J., Valenta, Nolli Srečko. 9. Velika loterija. 10. „Mlatiči“, možki zbor. Med posameznimi točkami svira c. k. vojaška godba. Vstopnina za osebo brez omejene radodarnosti je 30 kr. — Začetek ob 7. uri zvečer. — Gledé na blagi namen te večerne zabave se je nadejati mnogo gostov, da se namen kolikor mogoče doseže.

(Ljubljanečan Kovačič) piše, da se je bil v Stari Gradiški pridružil 60 možem, ter je bil precej unstran Save v bitki poldrugi dan proti 1000 Turkom, ki so vstale zmagali. Od tam se je prebil v Kostajnico, kjer je dobil Merlaka, Mejača in druge slovenske tovariše. 22. sept. so 6 ur od Kostajnice premagali 350 Turkov po 4urnem boju, pa on in Mejač sta bila vjeta. Kovačič je Turkom utekel in po dvanajstvi hoji je došel v Kostajnico. Mejača so Turki v Bihač odpeljali; Kovačič je le malo ranjen.

(Pismena poskušnja) za učeništvo cerkvenega prava na bogoslovju ljubljanskem namestu umrlega dr. Vončina bo 4. novembra, za cerveno zgodovino in patrologijo pa 16. decembra. Naslednja dneva pa bode vsak izpraševanec imel govoriti o kaki prostovoljno izvoljeni tvari. Letna plača za zgodovino in patrologijo je 840 gold., nagrada za cerkveno pravo pa 315 gold.

(Profesor Wilkens) z Dunaja pride po ukazu vladinim v Ljubljano, da preišče stavbe na koleh, ki se izkopljujejo na ljubljanskem mahu.

(Iz seje deželne odbora 25. in 27. sept.) Ustanovna pravila vino- in sadjerejske šole na Slapu je deželni odbor sklenil v „Novicah“ skrajšano objaviti, da se po deželi bolj na tanko izve osnova te šole. — Dopis deželne vlade, da v deželnem zboru sklenjena postava o podučevanju slovenskega jezika na Ljubljanski realni ni potrjena, je bil na znanje vzet. — Deželni odbor je pritrdil, da se učiteljska služba v Predgradu nad Kranjem podeli učitelju Antonu Cirmanu, na Trati učitelju Janezu Dolinarju, v Čemšeniku pa učitelju Leopoldu Zupinu. — Sekundariju doktorju Drču na porodnišnem oddelku deželne bolnišnice se je služba na 2 leti podaljšala. Večina deželne odbora je sklenila, da se na vladna dopisa zastran nameravane postave o gospodarstvu s cerkvenim premoženjem odgovori deželni vladi v tem smislu, da deželni odbor smatra to zadevo za deželno ne pa za državno; manjšina dežel. odbora pa je tega nazora, da ta reč spada v področje cerkvenih oblastev. — Vladni dopis, da pride prof. Wilkens iz Dunaja v Ljubljano ogledat najdbe stavb na koléh na ljubljanskem močvirju, vzel se je na znanje. — Dopis deželne vlade, da je, vsled pritožeb več občin na deželni zbor zoper nemške dopise c. k. gospodsk županstvom, opomnila politična oblastva na dotične ukaze l. 1867 in 1868 in se obrnila c. kr. nadsodnijo v Gradec in na c. kr. finančno direkcijo v Ljubljani zaradi rabe slovenskega jezika v občevanju s slovenskim ljudstvom, naznani se dotičnim občinam. — Na dopis deželne vlade, da finančno ministerstvo nikakor več kot 175.000 gl. letne subvencije iz državnega zaklada ne dovoli kranjskemu zemljišno-odveznemu zakladu, — je večina deželne odbora sklenila v tem smislu sprejeti pogodbo z vlado. — Od g. Val. Krisperja je deželni odbor kupil posestvo (Thiergarten) blizu Ljubljane za napravo silno

potrebne nove norišnice, da se že sredi okt. odpre podružnica za mirne blazine. („Nov.“)

(„Narod“) pri vsaki reči vé kaj iz trte izviti, da kakor si že bodi po cerkvi maha. V šte. 220 pripoveduje, da se je 66letna ženska vtopila zaradi siromaštva in kriviči občino, da ni prav nič za-njo storila in jo je tako k samomoru prisilila. Na to pripoveduje, da so jo iz vode izlekli in „na bregu Ljubljance pustili ležati kakor kakšnega psa. Niti župan niti drugi občinski možje se niso zmenili zanjo, da bi jo kam pod kako streho spravili, tako revica zdaj, ko te vrstice pišem, še ravno tam leži, ko včeraj. Tudi truge do zdaj še nema.“ Ko je celo jeremijado opravil nad svojo revico samomorivko, oklestil pa vse druge, potem je obrnil svoje skleške na drugo stran; piše namreč dalje: „Ne morem zamolčati, da se je izmed občinskih mož posebno jeden s svojo surovostjo od vsih drugih odlikoval, kateri pa vsako nedeljo k maši in h krščanskemu nauku hodi, kjer mora vendar od ljubezni do svojega bližnjega kaj slišati!“ — Noben človek tega ne bo potrdil, ako se mrtvo truplo pusti tako ležati; vemo pa, da se ljudje v takih okoliščinah bojé kaj storiti, ker potem včasih tistih klicanj na izpraševanje, nadležnih potov, odgovarjanj, včasih tudi natolcevanj ni konca ne kraja. Samomorke nočemo ne soditi in ne opravičevati; mogoče, da je bila zmešana; postavimo pa, da bi bila ona Narodova „revica“ prišla ravno iz cerkve od pridige ali krščanskega nauka in bi jo bil kak novošegen brezverec v vodo pahnul, ter jo drugi izlekli na breg: kaj pravite, ali bi bil „miločutni Narod“ tudi tako jeremijado delal? Poznamo črne tiče.

(Ne bodite sitni!) Recensent nemškega gledišča v „Laib. Ztg.“ je zopet eno zarobil. „Dasiravno — pravi — je Ljubljana sedež nemške (!) inteligencije, bilo je gledišče pri predstavi Schillerjeve „Kabale und Liebe“ prazno.“ Iz zadnjega dela stavka je tedaj jasno, da to ni res, kar čudni mož recensent v prvem trdi, namreč, da je Ljubljana sedež nemške inteligencije. Kar recensent nemško inteligencijo imenuje, ni nič drugega, kakor tista zmes, ki se je nabrala z nemškutarjev in različnih renegatov, to ve vsak. Da taki ljudje nimajo uma za Schillerjeva dela, to tedaj ne more nič čudnega biti; saj se n. pr. sparjenemu želodcu pijanca ne prilega zdravo vino, on bo le zmiraj za žganjem vpil. Bolj ko neobčutljivosti nemčurjev za vzvišena Schillerjeva dela se je čuditi nevednosti ali trdoglavnosti „Laib.“ recensenta, ki vedno trdi, kar je že tisočkrat ovrženo, namreč, da so v Ljubljani Nemci, pravi Nemci. Nekaj jih je res, morda toliko, kolikor jih je recensent omenjeni večer v gledišči videl, več pa gotovo ne. Ne bodite tedaj sitni, kakor tista baba, ki je trdila, da je travnik s škarjami postrizen, ne s koso pokosen, in to še, ko jo je mož že v vodo vrgel. To ni nič ko nagajivost, na ktero ne moremo vedno odgovarjati.

Razne reči.

— Duhovske spremembe v ljubljanski škofiji: Č. g. Martin Pogačar je postal vodja knezoškofijske kancelije, č. g. Leopold Klinar knezoškofijski arhivar (službo na Gradu obdrži), preč. gospoda kanonika Urh in Meršol pa pregledovalca cerkvenih računov. — Č. g. Alojz Stare pride za administratorja v Rove; č. g. Kozma Pavlič pa za kaplana v Št. Vid pri Ljubljani. — Razpisani ste prošnja stolne cerkve sv. Nikolaja (brez kanonikata), pa lokalija Unška 25. p. m.

— Čč. gg. A. Zupančič pa B. Muho-

vic sta imela 28. sept. avdijenco pri sv. Očetu ter sta jim izročila darove zadnje mesece po Danici nabrane in še nekoliko drugih darov, skupaj blizo 2200 frankov. Sv. Oče so za njih leta že zelo čvrsti in popolnoma zdravi.

— Karl vit. Strahl, adjunkt v Mokronoga, je imenovan za adjunkta pri deželni sodniji ljubljanski.

Telegrafične denarne cene 1. oktobra.

Papirna renta 69.80 — Srebrna renta 73.50 — 1860letno državno posojilo 111.50 — Bankine akcije 917 — Kreditna akcija 208.50 — London 111.95 — Srebro 101.45. — Ces. kr. cekini 5.34. — 20Napoleon 8.93.

Tržna cena preteklega tedna:

Mesta:	M e r n i k						
	Pšenice	Rži	Jedmena	Ovsa	Turšice	Ajde	Prosa
v Ljubljani	2.60	2.00	1.30	1.05	1.60	1.70	1.45
v Kranji	3.10	2.25	1.40	0.95	1.60	1.50	1.30
v Liki	3.00	2.10	1.35	1.00	1.60	1.60	1.30
v Novomestu	3.00	2.20	1.40	1.10	1.60	1.60	1.45
v Sodražici	3.00	—	—	1.00	1.50	1.70	1.50
v Mariboru	2.40	1.90	1.50	0.95	1.45	1.30	1.55
v Ptuj	2.20	1.48	1.25	0.80	1.50	1.20	1.60
v Celji	2.50	1.95	1.70	1.35	1.80	1.50	1.80
v Celovcu	2.55	1.88	1.50	0.85	1.50	1.50	1.32
v Trstu	3.00	1.90	1.40	1.05	1.80	—	—
v Zagrebu	2.50	—	—	0.90	1.25	—	—
v Varaždinu	2.40	1.65	1.42	0.90	1.05	1.20	1.20
na Dunaju	3.00	2.00	1.65	1.70	1.60	—	—
v Peštu	2.90	1.85	1.40	1.05	1.50	—	—
v Pragi	2.35	2.10	1.75	1.52	—	—	—
v Gradcu	3.00	2.10	—	1.20	1.70	—	—

V Andr. Schreyer-jevi

prodajalnici železnega in galanterijskega blaga v špitalskih ulicah je posebno velika zaloga sledečih reči:

Posebno lepi nagrobni križi krasno pozlačeni od 6 do 50 gl.

Mlinske žage iz angleškega vlitiga jekla.

Tesarske in mizarske žage.

Kotli iz kotlovin (kufra), graško delo za vžidati.

Kotli iz vlitiga železa, držé od 20 do 120 bokalov.

Mlinski stekli in grebeni.

Sine, podvozi, puže, lemeži in vse druge sorte železa.

Peči in hranilna ognjišča (Sparherde) s kositarja ali vlitiga železa.

Vratice in ražnji za-nje.

Lonci, kozlice in vse sorte kuhinjskega orodja.

Kositar s cinka za strehe, tudi črni železni kositar.

Vsake sorte pile in rasplje, kline za oble, svetri in vse drugo enako orodje za mizarje in tesarje.

Ključavnice in obešalnice z vsem, kar gre zraven.

Lopate, ročnice, matike, gnojne vile, branji zobje, coklje, podkove in verige.

Velika zaloga cvekov iz drata in žebeljev.

Nove cementirane stalne in decimalne vage vsake velikosti.

Novi cementirani tehnik (uteži) iz mesinga v škatljicah mešani.

Novi cementirani tehnik iz vlitiga železa od 1/2 do 20 kilogramov.

Nova literska mera za tekočino iz kositarja, in za suhino iz kositarja ali lesa.

Vsake sorte noži in vilice, žlice in zajemalnice (šeflje), britve in škarje, nožiči za peresa, tase lepo malane, svečniki, možnarji in gladniki, venci iz pleha z rožami za grobove, okovi za mrtvaške truge, podobe svetnikov za molitvene bukvice in v okvirih, rožni venci, križci in svetinje, albumi, listnice, smodnice, lovske in popotne torbice in denarnice.

Za sv. Miklavža in božič:

Največa zaloga otroških igrač od 2 kr. do 20 gl., na zbir, prodaja se na drobno, pa tudi na debelo trgovcem in kramarjem.

Naročila se izvršujejo po železnici, ali pa po poštnem povzetju, za dobro blago se daje poročstvo. Spoštovanjem

(67—5) Andrej Schreyer.